

Kunskapsskolan i Sverige AB
info@kunskapsskolan.se
Organisationsnummer 556566-1815

2018-10-12
Dnr 400-2017:10215

Beslut

efter kvalitetsgranskning av
musikundervisningen i grundskolan vid
Kunskapsskolan Lund i Lunds kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av musik i grundskolan. Syftet är att granska kvaliteten i grundskolans musikundervisning. Kvaliteten bedöms utifrån om musikundervisningen dels utgår från och innehåller ämnets hela kursplan, dels ger eleverna möjlighet till sådant eget skapande som främjar deras utveckling av kreativitet.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning utgår musikundervisningen från, och innehåller, ämnets hela kursplan?
2. I vilken utsträckning ger musikundervisningen eleverna möjlighet till sådant eget skapande som främjar utveckling av kreativitet?

Granskningen genomförs i årskurserna 7-9 i 30 grundskolor. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Kunskapsskolan Lund, i Lunds kommun, med Kunskapsskolan i Sverige AB som huvudman ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Kunskapsskolan Lund den 4-5 september 2018. Besöket genomfördes av Olivia Öberg och Erica Jonvallen.

Skolinspektionen har tagit del av dokumentation från skolan och genomfört två lektionsobservationer av undervisningen samt intervjuer med elever i årskurs 9, lärare och rektorn.

Kunskapsskolan Lund har verksamhet för elever i årskurserna 4–9. På skolan går 450 elever, varav 326 elever går i årskurserna 7–9. Enligt inkomna uppgifter från skolans rektor undervisar en lärare i musik i årskurserna 7–9. Läraren är legitimerad lärare och behörig att undervisa i musik i aktuella årskurser. Sammanlagt är 80 timmar avsatt för undervisning i musik till årskurserna 7–9.

I detta beslut gör Skolinspektionen en samlad bedömning av det granskade området utifrån de övergripande frågeställningarna. Därefter följer en motivering till det utvecklingsområde som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att musikundervisningen omfattar stora delar av det centrala innehållet. Bedömningen baseras på kursplanens tre kunskapsområden och redovisas nedan.

Skolinspektionen bedömer att musikundervisningen omfattar *stora delar av kunskapsområdet "Musicerande och musikskapande"*. Granskningen visar att undervisningen bland annat omfattar sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck. I intervjuer med läraren och eleverna framgår exempelvis att eleverna sjunger och komponerar en talkör i olika stämmor samt att de arbetar med att sjunga och spela en blueslåt på gitarr, piano och bas. I observationer och intervjuer med läraren och eleverna framkommer att det i undervisningen ingår musikskapande i olika genrer. Till exempel arbetar eleverna med en "skapandeuppgift" i årskurs 9 där de får komponera en låt i vald genre eller ändra genre i en valfri låt med hjälp av ackordinstrument och ett digitalt program. Undervisningen omfattar även gehörsmusicerande och såväl rytmisk som melodisk improvisation, vilket framkommer i intervju med lärare. Skolinspektionen bedömer dock att musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras behöver ingå i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer att musikundervisningen omfattar *stora delar av kunskapsområdet "Musikens verktyg"*. Av skolans dokumentation och i lärarintervju framgår att det i undervisningen ingår moment om musikens byggstenar för att musicera och komponera musik. Exempelvis lär sig eleverna i ett arbetsmoment, som pågår under sex lektioner, grundläggande takt och puls genom att tillsammans stampa med fötterna och klappa händerna i takt i uppgiften där de sjunger och komponerar en talkör. I arbetsmomentet ingår även undervisning om musiksymboler, såsom att lära sig att känna igen och använda notvärden. Det framgår i intervjun med läraren att undervisningen omfattar ackord- och melodiinstrument med fokus på att eleverna ska lära sig att spela ackord på såväl gitarr som piano. Utöver det får eleverna använda gitarr och piano som melodiinstrument då de till exempel spelar "plock"¹ på gitarren samt att de på piano spelar melodier i högerhanden till ackord som spelas i vänsterhanden. Digitala verktyg använder eleverna när de arbetar med skapandeuppgiften, vilket framkommer i intervju med läraren. Vidare framkommer att moment om hur rösten kan varieras i olika stämmor i olika genrer ingår. Skolinspektionen bedömer dock att röst- och hörselvård behöver ges större utrymme i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer att musikundervisningen omfattar *stora delar av kunskapsområdet "Musikens sammanhang och funktioner"*. Det framgår i dokumentation samt i intervju med läraren och eleverna att undervisningen omfattar framväxten av olika musikaliska genrer vilka tas upp i arbetsområdet "musikanalys" där eleverna arbetar med jazz, blues och rock. I arbetsområdet ingår, enligt läraren och eleverna, även hur samhället påverkar hur en viss musik blir populär samt hur olika musikstilar hör ihop med identitet och grupp tillhörighet. I intervju med elever framgår att även instrument och deras funktion i olika genrer ingår. Skolinspektionen bedömer dock att undervisningen inte omfattar hur musik används i olika medier, till exempel i film och datorspel.

¹ Att spela "plock" på gitarren innebär i det här sammanhanget att eleverna får bryta upp ackorden och spela varje ton i ackordet för sig, på så sätt blir det som en melodi.

Skolinspektionen bedömer att musikundervisningen ger eleverna möjlighet till sådant eget skapande som främjar utveckling av kreativitet. Bedömningen grundar sig på tre bedömningspunkter som Skolinspektionen bedömt utgör kvalitetskriterier och som forskning definierar är av vikt för att utveckla kreativitet².

Skolinspektionen bedömer att musikundervisningen *ger eleverna möjlighet att arbeta skapande i processform*. Granskningen visar att eleverna får möjlighet att arbeta med skapande uppgifter som sträcker sig över tid och uppnår fördjupning. I dokumentation och lärarintervju framkommer att det i undervisningen ingår att eleverna ska skapa musik i alla tre årskurser: eleverna skapar till exempel en talkör i årskurs 7, en blueslåt med improviserat solo i årskurs 8 samt gör en skapandeuppgift där de komponerar eller gör om en låt i vald genre i årskurs 9. Det framgår i intervjun med läraren och lektionsobservationerna att arbetsprocessen värdesätts och tillskrivs betydelse i de skapande uppgifterna som eleverna arbetar med. När eleverna arbetar med skapandeuppgiften uppmuntrar till exempel läraren eleverna till att pröva sig fram till att hitta variation i ackorden. Det framgår även i intervjun att läraren lyfter för eleverna att det måste få ta tid att lyckas skapa en låt. Vidare visar granskningen att undervisningen möjliggör individuellt anpassade strategier. Till exempel framgår i observationer att läraren hjälper eleverna där de befinner sig i skapandet, såsom att ändra rösten till att låta mer rockig, eller att hitta variation i ackord på pianot. Eleverna bekräftar i intervju att de får den hjälp de behöver för att komma vidare i musikskapandet.

Skolinspektionen bedömer att musikundervisningen *ger eleverna möjlighet att reflektera över skapandet*. Granskningen visar att undervisningen utvecklar språk- och begreppsförståelse så att eleverna ska kunna reflektera kring sitt eget och andras skapande. I dokumentation framgår att undervisningen omfattar genomgångar av grundläggande begrepp i årskurs 7, vilket enligt läraren återkommer integrerat i undervisningen genom alla årskurser. Vidare framgår i intervjuerna med eleverna och läraren att eleverna inför skapandeuppgiften i årskurs 9 får möjlighet att diskutera hur de kan bedöma och lyssna efter musikalisk kvalitet i låtar som tidigare elever har skapat. Därtill visar lektionsobservationerna att läraren använder sig av diskussionerna för att hjälpa eleverna komma vidare i sitt skapande. Exempelvis går läraren runt mellan eleverna för att uppmuntra dem att hitta variation i ackord och dynamik. I intervju med läraren och eleverna framkommer att eleverna reflekterar över sitt skapande muntligt under lektionen genom att läraren ställer frågor, eller att eleverna får möjlighet att lyssna till och ge respons till andras låtar.

Skolinspektionen bedömer att musikundervisningen *ger eleverna valmöjlighet i samband med skapandet*. Det framkommer i intervju med läraren och eleverna att de skapande uppgifterna i undervisningen är utformade så att eleverna kan välja en, eller använda en variation av, röst, instrument och digitala verktyg. Till exempel ger läraren eleverna stöd att välja instrument genom att utmana elevers idéer om att vissa instrument är lättare att spela på än andra. Observationerna visar även att läraren hjälper eleverna att välja låt att ändra i en annan genre, till exempel genom att förklara att det går att byta tonart i låten för att den ska passa elevens röst. Eleverna beskriver i intervjun att de har goda

² I grundskolans läroplan, första kapitlet *Skolans värdegrund och uppdrag* framgår att det ingår i skolan uppdrag att stimulera elevernas kreativitet: *Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem*. Lgr 11, kap 1.

möjligheter att välja instrument och genre när de skapar en låt, och tillägger att detta främjar deras möjligheter att utveckla sin kreativa förmåga.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- **Rektorn behöver se till att musikundervisningen utgår ifrån, och innehåller, hela det centrala innehållet i kursplanen.**

Skolinspektionen bedömer att det finns delar av det centrala innehållet som inte ingår, eller inte kommer alla elever till del, i undervisningen.

Utifrån kunskapsområdet *”musicerande och musikskapande”* behöver musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras ingå i undervisningen för alla elever. En undervisning där musikalisk gestaltning ingår skulle ge eleverna bättre förutsättningar att utveckla förmågan att *skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer*³. I dokumentation framkommer att musikalisk gestaltning inte är en del av planeringen för musikundervisningen och eleverna uppger i intervju att de inte har haft undervisning där de ska gestalta musik. Det framkommer i intervju med musikleäraren att läraren haft ett samarbete med idrottsläraren där en klass vid något tillfälle har fått dansa till musik på en idrottslektion. Musikleäraren uppger att samarbetet med idrottsläraren skulle kunna utvecklas för att eleverna ska få undervisning om musikalisk gestaltning i dans. I intervjun framkommer vidare att läraren upplever att det överlag är svårt att hinna med musikalisk gestaltning, och att det kan vara svårt att bedöma när eleverna gestaltar i exempelvis bild. En utökad samverkan med andra lärare, som till exempel undervisar i idrott eller bild, skulle kunna vara ett sätt att utveckla undervisningen om musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras.

Skolinspektionen bedömer vidare att delar av kunskapsområdet *”musikens verktyg”*, om röst- och hörselvård samt av området *”musikens sammanhang och funktioner”* om hur musik används i olika medier behöver ingå i undervisningen. En undervisning där röst- och hörselvård och musik i medier kombineras med andra arbetsmoment i de olika kunskapsområdena skulle kunna vara ett sätt se till att det ingår i undervisningen för alla elever. I dokumentation framkommer att röst- och hörselvård inte ingår i planeringen för musikundervisningen. I intervju med läraren framkommer att röst- och hörselvård ibland tas upp i vissa årskurser. Eleverna i årskurs 9 uppger i intervju att de aldrig fått undervisning om hörselvård, och endast vid något tillfälle om röstvård. Vidare framgår av dokumentationen att hur musik används i medier inte ingår i planeringen. I intervjuerna med lärare och elever framgår att undervisningen inte innehåller hur musik används i olika medier, detta har endast tagits upp för elever på mellanstadiet.

³ Skolverket (2011). 5. Kursplaner. 5.8 Musik. I *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr11)*. Reviderad 2017.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 12 juni redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena samt vilka effekter det haft för verksamheten.

Redogörelsen skickas via e-post, till *kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se*, eller per post till, *Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2017:10215) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

X Gabriel Brandström

X Olivia Öberg

Beslutsfattare

Signerat av: Gabriel Brandström

Föredragande

Signerat av: Olivia Öberg

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/musik-i-grundskolan/>

Bilaga: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

1 kap. 11 § första stycket

För varje skolform och för fritidshemmet ska gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen.

3 kap. 3 §

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

1.1.1 10 kap. 2 §

1.1.2 Grundskolan ska ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa.

Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning.

Utbildningen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Skolförordningen (2011:185)

5 kap 2 §

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Reviderad 2018

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden

”Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.”

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag

”Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik.(...)”

”Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas (...).

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig.”

Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden

Under rubriken Riktlinjer anges att alla som arbetar i skolan bland annat ska;

- i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor,
- i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet

I avsnittet om lärarens ansvar står bland annat att läraren ska;

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor,

- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet

Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

Under rubriken till område 2.2 Kunskaper anges bland annat att;

”Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.”

Bland de övergripande målen under området Kunskaper anges att skolan bland annat ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola;

- kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande,
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga, och
- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud

Bland riktlinjerna under området Kunskaper anges vidare att läraren bland annat ska;

- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel,
- får använda digitala verktyg på ett sätt som främjar kunskapsutveckling,

Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar

I avsnittet anges bland annat att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar exempelvis för att

- utbildningen och undervisningen organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet
- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat skolbibliotek och digitala verktyg,
- personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Lgr 11, 5. Kursplaner, 5.8 Musik

Syfte

I kursplanen för musik beskrivs inledningsvis syftet med undervisningen och vilka förmågor som undervisningen syftar till att utveckla hos eleverna.

”Genom undervisningen i ämnet musik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer,
- skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer, och
- analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.”

Centralt innehåll

Det centrala innehållet **för årskurs 7-9** är uppdelat i tre kunskapsområden;

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck.
- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster i olika genrer.
- Rytmask och melodisk improvisation till trumkomp, ackordföljder eller melodislingor med röst och instrument.
- Musikskapande i olika genrer, till exempel visor, ljudkompositioner och låtar.
- Musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras.

Musikens verktyg

- Röstvård, hörselvård och orsaker till att musiklyssnande och musicerande kan bidra till hörselskador samt hur hörselskador kan förebyggas.
- Hur rösten kan varieras i flerstämmiga, vokala uttryck i olika genrer.
- Ackord-och melodiinstrument, bas och slagverk för spel i olika ton-och taktarter.
- Rytmask, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers, refräng och ackord som byggstenar för att musicera och komponera musik i olika genrer och med varierande instrumentation.
- Musiksymboler och notsystem, noter, tabulatur, ackordbeteckningar och grafisk notation.
- Digitala verktyg för musikskapande, inspelning och bearbetning.

Musikens sammanhang och funktioner

- Ljudets och musikens fysiska, tanke-och känslomässiga påverkan på människan. Musikens funktion för att markera identitet och grupptillhörighet i olika kulturer, med fokus på etnicitet och kön.
- Hur musik används i olika medier, till exempel i film och datorspel.
- Instrument och deras funktion i olika genrer och sammanhang, till exempel i en symfoniorkester eller i ett rockband.
- Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.

Prop. 2009/10:165 *Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet*

I propositionen anges bland annat att i skolans uppdrag ligger att ge alla elever "bästa möjliga förutsättningar att utifrån sina behov och förutsättningar utvecklas så långt som möjligt i enlighet med utbildningens mål" samt att "ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa." (s. 221)

I propositionen föreslår regeringen att "kunskapsbegreppet ges en bred innebörd så att utbildningen också ska främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Sådan allsidig personlig utveckling kan bl.a. handla om utvecklande av den kreativa förmågan, lusten att skapa, förmågan att ta initiativ och omsätta idéer till handling. Dessa förmågor och färdigheter är centrala för att utveckla ett entreprenöriellt förhållningssätt. Det övergripande målet för utbildningen stödjer strävan att entreprenörskap ska löpa som en röd tråd genom hela utbildningssystemet." (s. 222)

"(...) Estetisk och konstnärlig verksamhet är en viktig del av förskolans och skolans uppdrag. (...)I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Förmågan till eget skapande tillhör det som eleverna ska tillägna sig. Ett antal av skolans ämnen vilar således till en del på vad som kan betecknas som konstnärlig grund." (s. 224)